

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 21. ЈАНУАРА 1879.

ПОЗОРИШТЕ

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази свака о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страницу 60 и. месечно. — Претплатата се шаље Корнелу Јовановићу, који се из љубави према позоришту примно да разашље овај лист.

СТАРИ ГЛУМАЦ.

(Наставак)

Управитељка пристала је радо на то. Муж јој се томе радовао још већма, него ја.

„Ала је то племенит човек!“ — мислио сам у себи.

Друштво ово, у коме смо сада били чланови, било је једно од најбољих у Угарској. Овде сам био много задовољнији него пре. Годило ми је и то, што је ово велика варош, што су људи мало имућнији, него по другим местима. Студовао сам, учио сам с новом вољом и одушевљењем, а играо сам са знатним успехом. Звезда славе просула је на мене зраке своје светlostи. Моји такмаци једили су се. Публика ми је тапшала, критичари су ми одобравали, а и сам сам био собом задовољан.

Нисам заборавио ни на Корнилију, а љубио сам је непрекидно страсно. Она је учила марљиво своје улоге, успевала је и напредовала лепо, те се чинило, да свој живот посвећује само уметности. Радовао сам се, што сам се преварио у свом очекивању, а радовао сам се још више, кад се после ванредног успеха, што га је први пут постигла, није нимало променила у свом понашању.

Чекајте ви сујетне, завидљиве, лакоумне женске, бањанкиње талијине! Ја ћу вам на скоро показати, шта је то уметница, и каква треба да је уметница! Ви сте оскврнили то име, што су га сами богови осветили. Још за мало, па ће се засјати светlost тога имена са чела корнилијина. О, Корнилијо, света свећенице у храму талијином, млађахна невесто небеске уметности!

Цела се публика заљубила у Корнилију. Почек од гимназиста, па чак до госпоџких кругова, сва су се срца узбунила. Понудише јој се силне посете, стизаше јој силна писма! Посете није хтела примати, али писма није била кадра да

одбије, него ме је лепо замолила, да их бар прочитам. Али су је и занимала та писма. Ха, ха, ха! Неки ћаџи писали су јој песме, које су где год украдли од каквог песника; неки су јој опет изјављивали љубав, и то изразима, које су повадили из каквог романа. Један трговац, пишући ужасним правописом, молио је понизно, да му не замери, што је тако слободан, да јој понуди своје најлепше „штофове.“ Писма су била готово сва ишарана и насликаним цветићима украшена. Официри пај писали су јој на финој ширисавој сатинисаној хартији, у наоколо златом опточеној; у њима су биле све биране речи, двосмислени изрази, а дотични су изрицали у њима жељу, да би волели да се лично познаду са слављеном уметницом. Било је ту и брошева, гривана и других ствари, истина са безименим писмом, али је доносилац увек смео казати име даривача, направно под условом, да се држи „у тајности.“

Смејали смо се често по читаве сахате. За тим смо читали писма, што су мени дошла, јер и у мене су се многе женске заљубиле, а међу њима била је и по нека грофица. Оне су цениле јако моју честитост и стидљиво понашање. Али ја сам љубио само моју Корнилију. Како у њеној собици, тако и на даскама, што значе свет, била ми је она једина љубавца. На позорници смо само наставили призоре, што смо их прекидали у милој нам собици. О, љубави, ти си сушта уметност! О, луди дани моје мртве младости!

Од неког се доба Корнилија са свим изменила. У своме заносу приметио сам ја то, на жалост, већ касно. Испрва нисам хтео чисто да верујем, па онда сам опет веровао више, него што је било у целој ствари.

Било јој је дуго време. Кад је женској дуго време, кад јој је све досадно, већ је

ваља казнити, јер онда је већ сита свога мужа или љубазника, већ га више не воли жарко. Често није ни назила на мене; кад сам говорио што, отрчала је час на прозор, да гледи свет на улици, час је опет тражила, да је водим у друштво, јер је ја из љубоморности нисам пуштао никуд. Рекла ми је, да је боли то неповерење, јер ме она љуби, искрено љуби. Имала је право. Ја сам био љубоморан, али сам то постао тек тада, кад ми се у срцу поче рађати нека потајна слутња. Она се поплаши од дивљега израза мого лица, па ми је пала око врата. Ја сам је тако жестоко притиснуо и загрлио, да је почела плакати.

„Ти хоћеш да ме умориш, ти ми не верујеш, а ја те ипак љубим већма него икад!“ — говорија ми је кроз плач.

Кад сам јој видио сузе, одјекнуше ми на први мах у души и нехотице речи Отелове:

„Ох, до врага! Да с' од женских суза
Наши земља наплодити може,
Свака суза, коју она плаче,
Постала би крокодилом гадним!“

Али већ за часак пао сам јој опет пред ноге, па сам јој изговорио најлепша места из мојих улога, на име о верности и љубави. Попдепајте те завесе на прозорима, пустите ту љубопитну светину да завири у нутра, да види какву красну трагикомедију ми играмо! Шекспир и Молијер, Герик и Рашелка морали би се стидити да нас виде!

Често ме је Корнилија молила, да јој начиним лепше хаљине. Мати јој није била имућна, али је ипак лепо одевала своју кћер, и трошила је више на њу него на себе. Корнилија је сад хтела да сјаје као сунце. Рече ми, да јој прна хаљина, што је има, не стоји добро, јер се закопчава до грла, а она је још млада, па би хтела да има хаљину горе на грудима мало исечену и отворену — та и менц би се то боље дошадало. Шта сам знао чинити. Скупим сав свој заштетићени новац, па јој дам начинити хаљине. Али те хаљине нису јој биле по вољи, желила је још лепше.

Једног јутра изиђе она пред-а-ме у новим, скупоценим хаљинама. Дршћући страшљиво као да стоји пред својим оцем, исповеди ми се, да јој се пре кратког времена пред управитељем измакла реч о лепим хаљинама, па је данас на-

шла те нове хаљине у својој соби. Сав сам био ускршио, па сам их поцепао на комадиће. Она је готово пала у несвест. Али кад сам јој рекао, да тај галантни господин управитељ не смера ни на што друго, него да је ували у дуг, те да је обвеже да му буде послушна као робиња: тад се разведри, паде ми у наручја, поче плакати и називати ме својим братом, својим сцем, и мољаше ме за опроштење.

Нема сумње, она ме је љубила. У вече после представе, уморан и славом увенчан, долазио сам код ње да одахнем и да се разонодим. Кад смо по који пут ишли кроз варош, освртали би се људи за нама, па би међу собом шантали и називали нас лепим паром. У бурним часовима, кад би ме обузела неодољива страст, чинило ми се, да ми се топло одазива верном и искреном љубављу, и да се поноси, што ме љуби.

Али ја сам већ био изгубио мир и покој душевни. Реч „љубомора“ звонила ми је једнако у ушима. Друге какве мисли морале су у њој изазвати ту реч. Она ме се боји, мора бити да има разлога за то, доиста, има разлога за то. О чему ли мисли, кад је сама? О чему ли сања? Те мисли, те снове, откри ми, свемогући боже, па ми узми половину мого живота!

Па ипак! Изгледа ми тако невина као анђео! Ко би и могао ирозрети жену? Зар има срца, у које се поред најчистијих осећаја кришом не увуку и грешни осећаји. Само се по легенди, по предању црквеном прта ћаво са ружњим, гадним обликом. Ђаво је леп, он мора бити да очараја человека, као што Корнилија очараја мене!

Здерите ту образину, хоћу да је видим!

Врти ми се мозак! Нисам кадар ништа да започнем, да се уверим о њеној искрености. Дајте ми доказа! Уверите ме, људи! Ваља ми се прво уверити и осведочити, па ће бити крви, и онда тек могу љубити и смирити се!

О! Збогом позорнице! Збогом слободо, славо! Остајте ми збогом часови заноса и одушевљења! Давид не обожава више носестриму вилу, јер он љуби дивно земаљско чедо. Уметност је за навек умрла Давиду, он само живи да се забавља мајушним страстима. На овом ће се челу у место лаворике и славе — о, проклети били . . . . веично да сте проклети! . . .

Од прве представе своје напредовала је Корнилија веома незнатно, шта више показивала је сва-

ким даном све мањи успех. Имала је, истину, лепа дара, али није имала праве љубави к уметности. Сујета ју је одвукла на позорницу, лакоумље ју је подржавало, а ћуди су је одушевљавале. Лепота, одело и неки стереотипни манири, то је била суштина њене уметности. Њено глумљење било је лажно, управо смешно. Она је била, и остало би само — надри-глумица. Као новајлица била је публику мало занела, али је због тога баш и свр-

нула с правог пута уметности. У њеном глумљењу није било одмерености, промишљености, ни самопоуздана, све је то било само измајсторисано, све — сама дрскост. Већ је била на ивици понора. Још само један корак, па је за навек закопана уметница, што се тако распалила светим огњем одушевљења, и тада би могла бити само још јадна лакријашица, комедијашица, што траји ефекта.

(Наставиће се)

ЖИСТИНЈА

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Последње љубавно писмо.“ Шаљива игра у три чина, написао Вакторијен Сарду. С француског.) Пrikazana у пегак 12. јануара о. г.

Међу најпријатнија чеда Сардуове музе спада без сумње „Последње љубавно писмо.“ Заплет згодан и умилјат, јер не тешти слушаоце, није им непријатан својим наметањем; решење постепено и занимљиво, јер му сваки час прете спитнија догађаји, да му правац навију на странинутицу.

Ма се не ћемо бавити толико около сале шаљиве игре, она је већ оцењена у сопствену корист своју и од рецензента и — што је у пачем главније — од саме публике. Вредност њена је себи одржала стално место не само у нашем скромном талијанском храму, већ и на првој немачкој позорници, на бечком дворском театру. Преостаје нам да-кле, да сионемо приказивање наших глумаца.

Прилично блазираног бонавиана, Простера Блока, уједно и главну особу у тој игри, приказао је г. Д. Ружић на опште задовољство наше. Наме му се врлине истицаху у оштроумној борби са гђом С. Максимовићком (Сузаном), коју је, што се тиче уметничка приказивања и природна кретања и говора, тако надмашио, да је она чисто нестала пред њим; шта више у гдеоким појавама непријатно нам беше гледати њено сувишно афектирање. Та афектирања, замашна црта у гђе Максимовићке, показала се на најизмилији начин у појави са С. Рајковићем (Фан дер Хофеоном), кад се издавала за Блокову љубавницу. Нијеморала и гестама публици дати на знање, да су јој речи лажне. Зна то публика и тако. Кроз њен говор морала се ировљачити инанса очајања, што мора да се изда за оног, што није, — јер је Сузана у оном тренутку глумица пред Фан дер Хофеоном, а не пред публиком. У опште бисмо г. Максимовићки, као добри пријатељи, световали, да се одучи од афектирања на позорницу, ако је своме глумачком напредовању рада. Она има дара, па ће јој, поред јаке воље, исти за руком, да буде природна и у говору и у кретању, без чега пеша праве глумачке уметности.

Остали приказивачи заслужују наше признање; само бисмо приметили за Рајчевића (Павла), да је изгледао пре као каква кечкемегска ћакела, а ишако као шаршики, фини ћак.

К. Р.

(„Париска сиротиња“. Драма у 6 чинова, превео с француског М. И. Стојановић. Приказана 16. јануара о. г.

Како је ова драма приказана већ више пута овде у Новом

саду, то је мало њих, којима је непозната. Има их, који више знају из ње отре, него они, што први пут у уторак у позоришту беху: скраћена је доста. Истина, што је сувише дуго, то умори гледаоце, те се ратосиљају и саме представе, али ипак, по нашем испитењу, могле су остати неке сцене, што ишако не би биле досадне гледаоцима.

У „Париској сиротињи“ бори се сиротиња са богатином непоштеном, и сиротиња побеђује. Представа у целости узета испала је доста округло и добро. Наши глумци труде се, да задовоље новосадску публику својим вештим представљањем. Породица Бернијерева броји чланове: оца (г. Љукића), жену му (гђу Ружићу), сина (г. Марковића) и кћер (гђу Ленку Хадићеву). Отац и мати су старији те и искусији и вештији, само да је оцу још мало јачег и јаснијег гласа у страснијим моментима. Син и кћи су млађи и незештији. Сину смета, поред мање вештог кретања, још и доста слаба неодлучност у делављу му, а то треба да га баш уздигне; осим тога је још и нешто збуњен. Г. Марковић мора да представља и у оним улогама, за које је слабо способан, те за то му и тешко пада да се нађе у њима. Интрга има доста и у животу и на позорници и то су његове улоге, али се треба потрудити, да се и оно бар у нешто склада, што ишако за кога. Гђа Ј. Хадићева добра је била, само би могла бар у оним сценама, што су весеље, и сама живља и весеља бити. Вилбрю (г. Рајковић) и кћи му (гђа Рајковићка) разлажују се међу собом. Први је миран, и што ради, ради све прошиљено. Кћи му је самовољна, и гђа Рајковићка беше доста самовољна, премда је могла бити још самовољнија. Плантироза (г. Ружића) спомињемо само за то, да га похвалимо, ни за што друго. Г. Добриновић (Биљо) једва доби згоде, да нам изађе мало у улоги, која спада у његову врсту. Са његовом компиком свако може бити задовољан. Г. Зорић (Жуберт), г. Ј. Поповићева (Регина), г. Ј. Зорићева (Клодета) добро су се држале. Долазимо до г. Јовановића (Рокфелја). У уторак га гледасмо у мало дужој улоги. Истина, није му искalo за руком, да љубавника и грофа потпуно представи, али ми отворено кажемо, да код њега није глумачка сиротиња, и да се надамо, да ће нас временом моћи и хтети задовољити својим представљањем. Док г. Јовановић са својим леним гласом споји и лепу представу биће нам ипо члан наше позоришне дружине. Ми бисмо желили, да то што пре буде.

С. М.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

15. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТИЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 21. ЈАНУАРА 1879.

ВОЈНИЧКИ ВЕГУНАД.

Позоришна игра у 3 чина, с песмама, од Е. Сиглигетије, посрбио Рада Стратимировић.

ОСОБЕ:

Гроф Монти, Талијанац	С. Рајковић.
Драгиња, његова жена	Д. Ружићка.
Доловић, пуковник	Зорић.
Монтијев тајник	Рајчевић.
Сен Жеран, Француз	Ћирић.
Ружа, драгињина собарица	Б. Хацићева.
Мекићка, ковачица, удовица	Ј. Поповићева.
Рајко, њен син	Ружић.
Грујаџа, њен син	Лукић.
Јула, сродница мекићкина	Л. Хацићева.
Неситовић, семиклушки бележник	Марковић.
Цветко, ковачки } шегрт	Добриновић.
Миљко, кројачки } кројачки	Ћирић.
Колотер	Јовановић.
Варошки комесар	Поповић.

Сељаци, војници, гости, коцкари, свирачи, стражи. Збива се: прво одељење у Семиклушу, друго одељење у Милану, треће одељење у Пешти.

У уторак 23. јануара: „Ултимо.“ Шаљива игра у 5 чинова, од Густава Мозера,
превео А. М.

Умољавају се поштовани претплатници, да би први део своје претплате изволели исплатити у трговини браће М. Поповића.

Улазнице могу се добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после подне, а увече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.